

**36 915 K Wijziging van de begrotingsstaat van het
Defensiematerieelbegrotingsfonds voor het jaar 2026
(wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota)**

**Nr. 3 VERSLAG HOUDENDE EEN LIJST VAN VRAGEN EN
ANTWOORDEN**

Vastgesteld 29 april 2026

De vaste commissie voor Defensie, belast met het voorbereidend onderzoek van dit voorstel van wet, heeft de eer verslag uit te brengen in de vorm van een lijst van vragen met de daarop gegeven antwoorden.

De vragen zijn op 9 april 2026 voorgelegd aan de minister van Defensie. Bij brief van 16 april 2026 zijn ze door de minister en staatssecretaris van Defensie beantwoord.

Met de vaststelling van het verslag acht de commissie de openbare behandeling van het wetsvoorstel voldoende voorbereid.

De voorzitter van de commissie,
Paternotte

Adjunct-griffier van de commissie,
Manten

Vragen en antwoorden

- 1 Welk deel van het Defensiematerieelbegrotingsfonds is al bestemd voor projecten en wat is nog onverdeeld?

Alle investeringen in het Defensiematerieelbegrotingsfonds maken onderdeel uit van het *Defensie Lifecycle Plan* en zijn daarmee reeds voorbestemd voor projecten om de Krijgsmacht te versterken en relevant te houden, het overige deel van het DMF is bestemd voor Instandhoudingsuitgaven. Er is geen sprake van onverdeeld budget in het DMF. Op artikel 8 staat prijs- en volumecompensatie, deze is al bestemd voor de verschillende projecten.

- 2 Wat is de onderliggende reden dat de raming voor de aan te gane verplichtingen in 2026 met maar liefst € 6,3 miljard stijgt tot een totaal van € 19,6 miljard?

De verplichtingen zijn per saldo met € 5,1 miljard naar boven bijgesteld. Na verwerking van de Nota van Wijzigingen (kst 36 800 K, nr 10) op de Ontwerpbegroting 2026 zijn de bedragen in de tabellen aangepast in de 1e suppletoire begroting. De verplichtingen zijn vanwege verschillende redenen bijgesteld. Het betreft zowel opwaartse als neerwaartse bijstellingen als gevolg van bijvoorbeeld een geactualiseerd verplichtingenritme, overhevelingen van en naar de defensiebegroting en het toevoegen van verplichtingenbudget dat in 2025 niet tot verplichting is gekomen. Het laatstgenoemde zorgt met name voor een hoger verplichtingenbudget.

- 3 Welk deel van de uitgaven komt terecht bij de Nederlandse defensie-industrie en hoe wordt dit aandeel ontwikkeld over de komende jaren?

De ambitie in het coalitieakkoord is om 50% in te kopen bij Nederlandse en Europese ondernemers. Defensie rapporteert in de halfjaarlijkse Stand van Defensie over de versterking van de industrie. Daarin staat het percentage verwerving (in euro's) in

Nederland. De cijfers over de omvang van de Nederlandse defensie- en veiligheid gerelateerde technologische industriële basis (NLDTIB) ('Resultaten NLDTIB') worden gepubliceerd in het onderzoek naar de Nederlandse defensie-industrie dat het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) periodiek laat uitvoeren. Een nieuwe publicatie van dit onderzoek wordt binnenkort aan uw Kamer aangeboden.

- 4 Hoe verhoudt de sterke stijging van de verplichtingen in 2026 zich tot de kasuitgaven in latere jaren, en welke risico's ontstaan hierdoor voor toekomstige begrotingsruimte?

Tegenover de sterke stijging van het verplichtingenbudget staan kasuitgaven in latere jaren. Kasbudget en verplichtingenbudget zijn daarmee in balans. Door in eerdere jaren meer verplichtingen aan te gaan, wordt kasbudget vastgelegd voor latere jaren. Dit budget is dan niet meer vrij besteedbaar, waardoor budgetflexibiliteit afneemt. Hiertegenover staat dat Defensie zo tijdig de plannen tot uitvoering kan brengen.

- 5 In hoeverre is sprake van structurele versus incidentele budgetmutaties binnen deze suppletoire begroting?

Binnen deze suppletoire begroting is sprake van zowel incidentele als structurele budgetmutaties. Het overgrote deel van structurele budgetmutaties betreft herschikkingen binnen het DMF, bijvoorbeeld vanwege het in opdracht geven van projecten in voorbereiding. Per saldo hebben deze mutaties geen invloed op de omvang van de begroting. Tevens zijn er structurele overhevelingen geweest van en naar de Defensiebegroting (zie vraag 9). Tot slot betreft het toevoegen van de prijs- en volumecompensatie een structurele budgetmutatie.

- 6 Welke concrete uitvoeringsrisico's (zoals personeelstekorten, leveringsketens en industriecapaciteit) zijn geïdentificeerd bij de verhoogde investeringsvolumes?

In de Defensienota - die voor de zomer met uw Kamer wordt gedeeld - zullen we ingaan op de wijze waarop we bouwen aan een toekomstbestendige krijgsmacht en de koers voor versterking. Dit vraagt keuzes. Bij het maken van keuzes wordt ook rekening gehouden met de uitvoerbaarheid en in de vraag genoemde uitvoeringsrisico's.

- 7 Welk deel van de verplichtingenmutaties betreft nieuwe beleidsintensivering versus herfaseringen van bestaande projecten?

De verplichtingenmutaties betreffen bestaande projecten. Een deel hiervan betreft herschikkingen tussen projecten of het overhevelen van budget van de voorbereidingsfase naar realisatiefase, wanneer een project in opdracht wordt gegeven.

- 8 Kunt u aangeven welk percentage van de totale verplichtingenmutaties in deze eerste suppletoire begroting betrekking heeft op projecten waarvan de details vanwege commerciële vertrouwelijkheid niet openbaar zijn?

Het Defensie Materieel Proces (DMP) omvat de informatievoorziening naar uw Kamer over materieel- en wapensysteemgebonden IT-projecten boven de financiële ondergrens van € 50 miljoen. De specifieke projectbudgetten van een aantal van deze DMP-projecten zijn als 'commerciële vertrouwelijk' aangemerkt vanwege van de bescherming van de onderhandelingspositie van de Staat. Tevens kan het openbaar maken van het onderhandelingsresultaat de leverancier bij toekomstige onderhandelingen met andere opdrachtgevers schaden. Uw Kamer wordt, indien relevant, vertrouwelijk over deze projecten geïnformeerd. Er wordt geen afzonderlijk percentage voor deze specifieke categorie gehanteerd.

- 9 Als alle kasschuiven vanuit de Defensiebegroting naar het Defensiematerieelbegrotingsfonds in 2026 bij elkaar worden opgeteld, om welk bedrag gaat het dan?

Kasschuiven (faseringen in de tijd) vinden altijd plaats binnen een begroting. Er is wel sprake van **overhevelingen** tussen de Defensiebegroting en het Defensiematerieelfonds. De begrotingsoverhevelingen van de Defensiebegroting naar het Defensiematerieelbegrotingsfonds in 2026 bedraagt in totaal € 1.216,6 miljoen. De overhevelingen van het Defensiematerieelbegrotingsfonds naar de Defensiebegroting betreft € 1.367,8 miljoen. Per saldo is er dus € 151,1 miljoen overgeheveld van het Defensiematerieelbegrotingsfonds naar de Defensiebegroting.

- 10 Op welke risicoanalyse en historische realisatiecijfers is de besluitvorming gebaseerd om de limiet voor overprogrammering voor de jaren 2026 en 2027 te verhogen van 30% naar 40%?

Als gevolg van interne en/of externe factoren kunnen investeringsprojecten vertragen ten opzichte van de raming. Defensie hanteert daarom het instrument 'overprogrammering' om het toegewezen totaalbudget in het DMF tijdig te realiseren, ondanks de te verwachten vertragingen in de realisatie van

individuele projecten. Bij overprogrammering wordt in de eerste jaren meer plannen gestart dan passen binnen het budgettaire kader van deze jaren. Over de gehele planperiode van 15 jaar sluit de programmering aan op het totaal beschikbare budget.

De overprogrammering wordt vastgesteld op basis van het toegewezen DMF-budget per jaar en mag in elk begrotingsjaar maximaal 30% van het toegewezen budget zijn. In het verleden was ondanks een overprogrammering van 30% toch onderrealisatie. Dit past niet bij de geopolitieke situatie in de wereld die vraagt om een versnelde gereedheid.

In het kader van de noodzaak van een versnelde gereedheid, is daarom met het ministerie van Financiën afgesproken dat in 2026 en 2027 de overprogrammering tijdelijk 40% mag bedragen. Deze hogere overprogrammering maakt het mogelijk om nieuwe en bestaande investeringen die bijdragen aan een versnelde gereedheidstelling te realiseren.

- 11 Waarom wordt de vrijval op de valutareserve uit 2025 ter waarde van € 266,0 miljoen via een kasschuif naar het jaar 2027 verplaatst, in plaats van deze middelen direct in 2026 aan te wenden voor investeringen?

De vrijval op de valutareserve van € 266,0 miljoen wordt in 2027 overgeheveld naar de Aanvullende Post van het ministerie van Financiën ter dekking van de maatregel uit het coalitieakkoord voor het onverminderd voortzetten van militaire steun aan Oekraïne.

- 12 Wat is het historisch percentage van vertragingen bij vergelijkbare materieelprojecten en hoe is dat meegenomen in deze ramingen?

Defensie houdt geen percentages bij over de voortgang van projecten. Uitloop van projecten ten opzichte van de oorspronkelijke planning kan verschillende oorzaken hebben. De projecten en programma's worden geactualiseerd op basis van de projectplanning en het bekende kasritme. In de totale raming van de begroting wordt rekening gehouden met eventuele uitloop van individuele projecten. Als gevolg van interne en/of externe factoren kunnen investeringsprojecten uitlopen in tijd ten opzichte van de raming. Defensie hanteert daarom het instrument 'overprogrammering' om het toegewezen totaalbudget in het Defensiematerieelbegrotingsfonds tijdig te realiseren. Door met deze overprogrammering te werken wordt zoveel als mogelijk getracht te voorkomen dat latere realisatie bij individuele projecten leidt tot onderrealisatie van het totale beschikbare budget.

- 13 Kunt u een overzicht geven van de specifieke projecten en programma's die vallen onder de verplichtingenmutatie van € 677,7 miljoen voor het "in het juiste ritme zetten" van reeksen bij artikel 1 Defensiebreed Materieel?

Als gevolg van de actualisatie van het Defensie Lifecycle Plan (DLP) zijn de kas- en verplichtingenritmes een groot aantal projecten en programma's geactualiseerd. Dit betreft onder andere verplichtingen voor de projecten en programma's 'Aanvulling inzetvoorraad munitie' en 'Defensie Operationeel Kledingsysteem (DOKS)'.

- 14 Wat is de reden dat het budget in de voorbereidingsfase van artikel 1 met € 500,7 miljoen

is verlaagd, terwijl het budget in de realisatiefase met ruim € 1 miljard is opgehoogd?

Projecten waarvan de verwachting is dat deze in 2026 niet meer overgaan naar de realisatiefase zijn naar latere jaren geherfaseerd. Er zijn ook projecten overgegaan naar de realisatiefase. Dat zorgt ervoor dat het budget in de voorbereidingsfase naar beneden wordt bijgesteld en het budget in de realisatiefase naar boven wordt bijgesteld. Het budget in de realisatiefase neemt daarbovenop toe door onder andere het toevoegen van budget dat in 2025 niet tot realisatie is gekomen.

- 15 Kunt u per begrotingsartikel (1 t/m 8) aangeven wat de grootste projecten zijn die de mutaties verklaren?

De mutaties worden verklaard door een groot aantal projecten. Veel van deze projecten zijn (commercieel) vertrouwelijk van aard, waardoor Defensie omwille van de bescherming van haar commerciële belangen niet communiceert over de precieze hoogte van projectbudgetten en mutaties. De grootste opwaartse bijstellingen voor projecten in de realisatiefase worden veroorzaakt door:

- Defensiebreed Materieel: Initiële Counter-Unmanned Aircraft Systems (C-UAS) (commercieel vertrouwelijk) en Defensie Operationeel Kledingsysteem (DOKS) (€ 128,7 miljoen).
 - Maritiem Materieel: Verwerving Maritime Strike (vertrouwelijk).
 - Land materieel: Verwerving Combat Counter-UAS (€ 237,0 miljoen).
 - Lucht materieel: Opbouw Operationele Satelliet Capaciteit (commercieel vertrouwelijk).
 - Infrastructuur en Vastgoed: Nationaal Programma Ruimte voor Defensie (NPRD).
 - IT: Programma Foxtrot (commercieel vertrouwelijk).
 - Artikel 8: Betreft met name prijs- en volumecompensatie (€ 489,9 miljoen).
- 16 Kunt u een totaaloverzicht geven van alle projecten boven € 100 miljoen inclusief planning, budget en actuele status?

Uw Kamer wordt met het Defensie Projectenoverzicht (DPO) jaarlijks op Verantwoordingsdag geïnformeerd over de voortgang van materieel- en wapensysteemgebonden

IT-projecten boven de € 50 miljoen. Voor de projecten die vallen onder de 'Regeling Grote Projecten (RGP)' wordt uw Kamer geïnformeerd via separate voortgangsrapportages. Dit geldt momenteel voor de projecten 'Vervanging Onderzeebootcapaciteit' en 'Grensverleggende IT (GrIT)'. Over niet-wapensysteem gebonden IT-projecten wordt gerapporteerd via het Rijks ICT-Dashboard. Via de Stand van Defensie of in een verzamelbrief ontvangt uw Kamer informatie over de ontwikkelingen in het vastgoedportfolio.

- 17 Kunt u toelichten waarom het budget voor kortcyclische innovatie met € 56,9 miljoen is verhoogd en welke specifieke projectcapaciteit hiermee wordt vergroot?

Zoals in de 2e suppletoire begroting 2025 aan uw Kamer gemeld, is € 46,1 miljoen van het budget voor kort-cyclische innovatie gefaseerd van 2025 naar 2026 omdat meerdere projecten in 2025 niet meer tot realisatie zouden komen. Dit betrof een veelvoud aan kleinere projecten die verdeeld zijn over de verschillende defensieonderdelen. Het grootste deel van deze herfasering (€ 27,3 miljoen) had echter betrekking op de opdracht aan COMMIT aangaande circa 30 kort-cyclische innovatie projecten die vertraging heeft opgelopen. Het restant (€ 10,8 miljoen) wordt verklaard doordat de realisatie in 2025 uiteindelijk lager uitviel dan bij 2e suppletoire begroting werd verwacht. Deze onbenutte budgetten van 2025 zijn met de 1e suppletoire begroting 2026 weer toegevoegd aan het budget voor 2026 zodat de uitvoering van de projecten alsnog kan plaatsvinden. Om de uitvoering van innovatieprojecten en R&T bij de Koninklijke Marachaussee, Koninklijke Marine en COMMIT te versnellen is per onderdeel € 700 duizend uitgetrokken om additionele projectcapaciteit aan te trekken.

- 18 Wat is de verklaring voor de aanzienlijke neerwaartse bijstelling van € 600,7 miljoen aan verplichtingen voor Maritiem Materieel (artikel 2), afgezet tegen de algemene trend van budgetstijgingen?

Dit verschil wordt veroorzaakt doordat er op Maritiem Materieel een groter bedrag aan verplichtingen - waarvan niet de verwachting is dat deze in 2026 worden aangegaan - naar latere jaren zijn doorgeschoven. Daarnaast is er minder

verplichtingenbudget dat in 2025 niet is aangegaan, toegevoegd aan 2026.

Er is dus minder verplichtingenbudget toegevoegd en meer verplichtingenbudget doorgeschoven dan op andere artikelen, waardoor op Maritiem Materieel de verplichtingen in tegenstelling tot de andere artikelen binnen het DMF naar beneden zijn bijgesteld.

- 19 Hoeveel projecten bevinden zich momenteel in de fase van vertraging, herijking of heronderhandeling van contracten?

Defensie hanteert geen dergelijke fasering, maar werkt volgens het Defensie Materieel Proces (DMP). DMP-projecten bestaan uit verschillende opeenvolgende fasen, namelijk de A- (behoeftestelling), B- (onderzoek), C- (vervolgonderzoek, aan de orde als een ontwikkelingstraject nodig is) en D- (verwervingsvoorbereiding) fase. Gedurende een project kan sprake zijn van gewijzigde omstandigheden die van invloed zijn op de verdere voortgang en planning. Of een project de oorspronkelijke planning volgt is afhankelijk van meerdere factoren, zoals de omvang, technische complexiteit, marktomstandigheden of de dynamiek binnen een eventuele internationale samenwerking en de nauwkeurigheid van de beschikbare informatie ten tijde van de raming. Wanneer wordt overgegaan tot contractsluiting kan deze informatie al zijn achterhaald. Ook de beschikbaarheid van intern en extern benodigde kennis en capaciteit en de marktomstandigheden beïnvloeden het realisatietraject. Daarnaast kunnen zich na de goedkeuring van de behoefte technologische en internationale ontwikkelingen voordoen. Deze kunnen leiden tot wijzigingen in de behoefte voordat de goederen en diensten worden verworven. Dit heeft invloed op het benodigde budget en de levertijd.

Uw Kamer wordt met het Defensie Projectenoverzicht (DPO) jaarlijks met Verantwoordingsdag geïnformeerd over de voortgang van de materieel- en wapensysteemgebonden IT-projecten.

- 20 Welke projecten zijn in deze suppletoire begroting vertraagd, afgeschaald of doorgeschoven, en wat is de financiële omvang daarvan?

Binnen beleidsartikel 2 Maritiem Materieel wordt toegelicht voor welke projecten verplichtingen zijn bijgesteld. Dit betreft de projecten 'Multifunctionele ondersteuningsvaartuigen' en 'Bewapening maritieme lucht- en raketverdediging' en 'Vervanging M-fregatten'. Daarnaast wordt in artikel 2 toegelicht welke uitgaven zijn bijgesteld. Dit betreft onder andere de projecten 'Verwerving maritime strike', 'Vervanging Hulpvaartuigen', 'Verwerving onderzeeboten', 'ESSM Block 2: Verwerving en integratie' en 'Verwerving Combat Support Ship'. Uw Kamer wordt met het Defensie Projectenoverzicht (DPO) jaarlijks, en in het geval van het programma 'Vervanging Onderzeebootcapaciteit' halfjaarlijks met de voortgangsrapportage, geïnformeerd over de voortgang van deze projecten.

- 21 Kunt u specificeren welke projecten (zoals het leaseplatform HQ en verduurzaming Zr.Ms. Johan de Witt) verantwoordelijk zijn voor de stijging van € 70,4 miljoen in het instandhoudingsbudget voor Maritiem Materieel?

x

De totale stijging van het budget bedraagt € 70,4 miljoen. Dit valt globaal te specificeren in drie delen. Het eerste gedeelte van de stijging (€ 28,4 miljoen) omvat de verlate realisatie uit 2025 van verschillende activiteiten, zoals toegelicht in de tweede suppletoire begroting van 2025. Het gaat hierbij om uitbesteding van instandhoudingswerkzaamheden en aanschaf van (reserve-) onderdelen. Het tweede gedeelte van de stijging (€ 31,5 miljoen) betreft de herbelegging van budget voor realisatie binnen de instandhoudingsbegroting van CZSK. Dit betreffen leaseplatform voor helikopterkwalificaties, diverse reserveonderdelen, verduurzamingsmaatregelen zoals zonnepanelen, batterijcontainers en een energiemanagementsysteem en extra uitgaven voor het benoemd onderhoud aan Zr.Ms. Johan de Witt. Het derde gedeelte van de stijging (€ 8,3 miljoen) betreft een ophoging in verband met een samenhangende stijging van het ontvangstenkader door hogere terug ontvangst van BTW. Het resterende deel van € 2,2 miljoen betreffen diverse kleine wijzigingen.

- 22 Kunt u nader toelichten welke specifieke verplichtingen in 2025 niet zijn aangegaan voor de projecten 'Groot Pantserwielvoertuig Boxer' en 'Raketartillerie', wat heeft geleid tot een toevoeging

van € 1.820,3 miljoen aan verplichtingenbudget op artikel 3?

Het contract voor de Boxer RCT30 is in oktober 2025 getekend. Defensie heeft voorrang gegeven aan deze aanschaf. Daarnaast zijn de offertes voor de overige behoeften binnen het project 'Groot Pantserwielvoertuig Boxer' later ontvangen, waardoor geen verplichtingen zijn aangegaan. Bij de raketartillerie zijn de verplichtingen voor verdere doorontwikkeling nog niet aangegaan. De validatie van de raketartilleriesystemen wordt in 2026 afgerond, waarna aansluitend de levering plaatsvindt.

- 23 Wat is het historische percentage van vertragingen bij vergelijkbare materieelprojecten en hoe is dat meegenomen in deze ramingen?

Defensie houdt geen percentages bij over de voortgang van projecten. Uitloop van projecten ten opzichte van de oorspronkelijke planning kan verschillende oorzaken hebben. De projecten en programma's worden geactualiseerd op basis van de projectplanning en het bekende kasritme. In de totale raming van de begroting wordt rekening gehouden met eventuele uitloop van individuele projecten. Als gevolg van interne en/of externe factoren kunnen investeringsprojecten uitlopen in tijd ten opzichte van de raming. Defensie hanteert daarom het instrument 'overprogrammering' om het toegewezen totaalbudget in het Defensiematerieelbegrotingsfonds tijdig te realiseren. Door met deze overprogrammering te werken wordt zoveel als mogelijk getracht te voorkomen dat latere realisatie bij individuele projecten leidt tot onderrealisatie van het totale beschikbare budget.

- 24 Welke specifieke vertragingen in 2025 liggen ten grondslag aan het toevoegen van € 700,9 miljoen aan nog niet aangegane verplichtingen voor Lucht Materieel (artikel 4), specifiek voor de MQ-9 en zelfbeschermingssystemen voor helikopters?

Bij zowel het project bewapening MQ-9 als de uitbreiding en versterking van de MQ-9-capaciteit zijn geen aanvullende middelen toegekend. De projectplanning voor de bewapening is herzien als gevolg van vertraagde deelleveringen. In het kader van de zelfbeschermingssystemen voor de

- helikopters zijn, wegens een uitbreiding van de projectomvang, de leveringen in de tijd aangepast.
- 25 Wat is het historische percentage van vertragingen bij vergelijkbare materieelprojecten en hoe is dat meegenomen in deze ramingen?

Defensie houdt geen percentages bij over de voortgang van projecten. Uitloop van projecten ten opzichte van de oorspronkelijke planning kan verschillende oorzaken hebben. De projecten en programma's worden geactualiseerd op basis van de projectplanning en het bekende kasritme. In de totale raming van de begroting wordt rekening gehouden met eventuele uitloop van individuele projecten. Als gevolg van interne en/of externe factoren kunnen investeringsprojecten uitlopen in tijd ten opzichte van de raming. Defensie hanteert daarom het instrument 'overprogramming' om het toegewezen totaalbudget in het Defensiematerieelbegrotingsfonds tijdig te realiseren. Door met deze overprogramming te werken wordt zoveel als mogelijk getracht te voorkomen dat latere realisatie bij individuele projecten leidt tot onderrealisatie van het totale beschikbare budget.

- 26 Hoe is het bedrag voor 'Nationaal Programma Ruimte voor Defensie' onderverdeeld?

Antwoord samengevoegd met vraag 28

- 27 Welke grondaankopen binnen het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie zijn al bekend en hoe groot zijn die bedragen per project?

Antwoord samengevoegd met vraag 28

- 28 Kunt u specificeren welk deel van de extra € 244,1 miljoen voor de voorbereidingsfase van het 'Nationaal Programma Ruimte voor Defensie' (NPRD) bestemd is voor grondaankopen en welke locaties dit betreft?

Antwoord vraag 26, 27 en 28: Door de commerciële vertrouwelijkheid kunnen wij geen specifieke casussen of bedragen openbaar maken. Wel kunnen we een algemeen beeld schetsen van de reeds gerealiseerde grondaankopen binnen het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie. In Zeewolde is één overeenkomst gesloten. Voor de oefengebieden De Haar en Weerterheide zijn compensatiegronden aangekocht, en in Markelo is met de lokale eigenaren een akkoord bereikt. Ook in Lopik is een

overeenkomst gesloten. Daarnaast is met tal van eigenaren op andere locaties contact gelegd en vinden onderhandelingen of taxaties plaats, of zijn biedingen gedaan.

- 29 Welke langere doorlooptijden voor het afsluiten van contracten hebben concreet geleid tot het doorschuiven van € 120,5 miljoen aan budget voor infrastructuurprojecten naar latere begrotingsjaren?

De langere doorlooptijden zijn vooral het gevolg van nadere afstemming tussen Defensie en het RVB, het verkrijgen van vergunningen in verband met stikstof en in een aantal gevallen een langer dan verwacht aanbestedingsproces. Het betreft veelal meerdere (deel)projecten, onder andere: Aanpassen brandveiligheid vastgoed, Nieuwbouw ten behoeve van NH-90, Versnellen verduurzaming Vastgoed en Vastgoed ten behoeve van Cyber en Elektromagnetische activiteiten (CEMA) capaciteiten.

- 30 Hoeveel projecten bevinden zich momenteel in de fase van vertraging, herijking of heronderhandeling van contracten?

Een groot gedeelte van de projecten vertraagt als gevolg van de omgevingszekerheid en netcongestie. Verder staat er op dit moment een viertal projecten in de planning voor herijking. Er zijn geen projecten bij vastgoed, waarbij heronderhandeling over het contract plaatsvindt.

- 31 Welke projecten zijn in deze suppletoire begroting vertraagd, afgeschaald of doorgeschoven, en wat is de financiële omvang daarvan?

Binnen beleidsartikel 5 Infrastructuur en Vastgoed wordt toegelicht voor welke projecten verplichtingen zijn bijgesteld. Dit betreft de projecten Nationaal Programma Ruimte voor Defensie (NPRD) (€ 133,0 miljoen), Commandantenvoorzieningen (€ 14,9 miljoen), Militaire mobiliteit (€ 19,5 miljoen) en voor instandhouding van infrastructuur (€ 85,2 miljoen). Het restant betreft een optelsom van overige kleinere mutaties (€ 26,3 miljoen). Daarnaast wordt in artikel 5 toegelicht welke uitgaven zijn bijgesteld. Dit betreft onder andere de projecten NPRD (€ 133,0 miljoen), Huisvesting Marine Museum in Den Helder (€ 40,0 miljoen), Vernieuwen Lokaal Passieve Infrastructuur (LPI) (€ 25,6 miljoen), Verbeteren testbaan APS Eyselshoven (€ 13,4 miljoen). Het verschil van € 112,2 miljoen bestaat uit de optelsom

van een aantal kleinere mutaties. Uw Kamer wordt via de Stand van Defensie of via de Verzamelbrief Vastgoed en Leefomgeving periodiek geïnformeerd over de voortgang van de verschillende projecten, zoals op 12 februari jl. (Kamerstuk 36592, nr. 58).

- 32 Kunt u toelichten hoe de gedeeltelijke projectoplevering van GrIT heeft geleid tot de aanpassing van de uitgavenreeksen voor het 'Project Datacenter' binnen het IT-artikel?

Door oplevering van nieuwe IT functionaliteit vanuit het programma GrIT is budget ontvlochten en overgeheveld vanuit Verwerving naar Instandhouding.

- 33 Welke projecten zijn in deze suppletoire begroting vertraagd, afgeschaald of doorgeschoven, en wat is de financiële omvang daarvan?

Binnen beleidsartikel 6 IT wordt toegelicht voor welke projecten verplichtingen zijn bijgesteld. Dit betreft de projecten 'Geïnstrumenteerde oefen- en trainingscapaciteit voor grondgebonden eenheden', 'Modernisering Tactische Indoor Simulator' en 'Vervanging ESM- capaciteiten KL EOVSysteem'. Daarnaast wordt in artikel 6 toegelicht welke uitgaven zijn bijgesteld. Dit betreft onder andere programma 'Foxtrot' en het project 'Joint Electronic Attack'. Deze projecten zijn commercieel vertrouwelijk. Uw Kamer wordt met het Defensie Projectenoverzicht (DPO) jaarlijks geïnformeerd over de voortgang van deze wapensysteemgebonden IT-projecten.

- 34 Hoe is de toevoeging van € 489,9 miljoen voor prijs- en volumecompensatie op artikel 8 opgebouwd en welke verdeelsleutel wordt gehanteerd om deze middelen naar de verschillende materieelartikelen over te hevelen?

De toevoeging van € 489,9 miljoen voor prijs- en volumecompensatie bestaat in 2026 volledig uit prijscompensatie. Deze loopt op tot € 508,6 miljoen structureel. In 2030 wordt eveneens volumecompensatie toegevoegd, welke structureel (vanaf 2031) € 522,8 miljoen bedraagt.

Het budget voor de vergoeding van volume- en prijsontwikkelingen wordt bepaald op basis van de geschatte volume- en prijsontwikkeling van het bbp. Jaarlijks brengt het Centraal Planbureau (CPB) een nieuw Centraal Economisch Plan (CEP) uit met

daarin een schatting van de omvang van het bbp. Sinds 2025 volgt Defensie niet meer de loon- en prijsontwikkeling (LPO) systematiek. Defensie heeft in bijlage 5 van de Voorjaarsnota 2025 de vormgeving van de wettelijke 2%-koppeling uitgelegd. Vanaf 2026 is de bijbehorende wet, de Wet Financiële Defensieverplichtingen, ook van kracht.

Voor het verdelen van deze middelen naar de verschillende materieelartikelen op het Defensiematerieelbegrotingsfonds (K) en de overige artikelen op de Defensiebegroting (X) hanteert Defensie intern de prijsindices van het CPB. Defensie maakt daarbij onderscheid tussen loon- en prijsgecodeerde budgetten. De doorverdeling van deze middelen geschiedt bij Ontwerpbegroting 2027 en de september suppletoire begroting 2026.

- 35 Welk deel van de uitgaven komt terecht bij de Nederlandse defensie-industrie en hoe wordt dit aandeel ontwikkeld over de komende jaren?

De ambitie in het regeerakkoord is om 50% in te kopen bij Nederlandse en Europese ondernemers. Defensie rapporteert in de halfjaarlijkse Stand van Defensie over de versterking van de industrie. Daarin staat het percentage verwerving (in euro's) in Nederland. De cijfers over de omvang van de Nederlandse defensie- en veiligheid gerelateerde technologische industriële basis (NLDTIB) ('Resultaten NLDTIB') worden gepubliceerd in het onderzoek naar de Nederlandse defensie-industrie dat het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) periodiek laat uitvoeren. Een nieuwe publicatie van dit onderzoek wordt binnenkort aan uw Kamer aangeboden.